

Plaatselijke aanduiding monument

Hessenberg 13-15

Aanwijzingsbesluit

n.t.b.

ID-code

2973

Redengevende omschrijving van het monument

INLEIDING

Het pand is gelegen in de noordelijke gevelwand van de Hessenberg, vanuit het centrum gezien het laatste pand van de aaneensluitende tweelaags bebouwing vanaf de aansluiting met de Lange Hezelstraat op een min of meer L-vormig perceel. De Hessenberg is één van de zeven heuvels waarop Nijmegen is gebouwd. De Hessenberg was in de Romeinse tijd zo rond 200 na Chr. nog onbewoond. In de middeleeuwen vormde zich hier het religieuze hart. In de hoek, gevormd door de Hessenberg, Pijkestraat, Doddendaal en Jodenberg bevonden zich rond 1442 maar liefst vier kloosters, waarvan twee nonnenkloosters; Hessenberg en Bethlehem. Op de plaats van de eerste werd later het rooms-katholieke weeshuis gesticht door de samenvoeging van vier bouwwerken in 1638. In de negentiende eeuw vond je hier naast het weeshuis, een groot aantal pakhuizen die ten dienste stonden aan het grote aantal winkel- en bedrijfspanden van de omliggende straten. Eén daarvan was Hessenberg 13, dat in 1877 in het bezit kwam van H. van Hulsteijn, kruidenier in de Lange Hezelstraat. In de verleende bouw- en Hinderwetvergunningen is terug te lezen dat er op 21 augustus en 9 november 1877 aanvragen worden gedaan voor de verbouwing van zijn pakhuis aan de Hessenberg, wijk B nr. 61 en het maken van een uitstekende balk voor het ophalen van goederen. Uit de aanvraag blijkt dat er hier al sprake was van bestaande bouw, met een oudere kern. Bij de bouw is gebruik gemaakt van oudere kelders. De kadastrale kaart van 1832 toont Hessenberg 13 en 15 als één breed ondiep perceel, waarbij het achterste deel van Hessenberg 13 als een afzonderlijk perceel wordt weergegeven. De zichtbare zijgevel is overduidelijk veel ouder; er is onder meer hergebruikte laatmiddeleeuwse baksteen te herkennen en zware vorkankers die samen wijzen op een mogelijk ontstaan in de 16e of 17e eeuw. Foto's uit de jaren zeventig van de twintigste eeuw tonen de door Hulsteijn toegevoegde balk voor het ophijzen van goederen, deze is op een later tijdstip verwijderd. Op 2 augustus 1901 volgt nog een aanvraag van Hulsteijn, deze keer voor het wijzigen van de pui. Het gaat hierbij om een dubbele bedrijfsdeur links in de gevel, met rechts daarvan een enkele deur. Op de plattegrond is direct achter de pui een wand aanzet aangegeven. Waarschijnlijk gaat het hierbij om de scheiding tussen het bedrijfsgedeelte en de toegang tot de bovenwoning, een situatie die thans ook aanwezig is. Tijdens het bombardement worden grote delen van de Hessenberg getroffen, waaronder het weeshuis dat tijdens de wederopbouw voor een groot gedeelte wordt gesloopt. Dit heeft er toe geleid dat het bouwblok van Hessenberg 13-15, samen met het oude weeshuis, tot de weinige vooroorlogse bebouwing in deze straat behoren. Het pand Hessenberg 13-15 werd tussen 1980 en 1988 verbouwd tot appartementen. Aan de hand van de tekeningen kan men zien dat er in het interieur een aantal constructie doorbrekende interventies zijn geweest. In 1998 wordt naar het ontwerp van Van Honthem het hele pand geïsoleerd en wordt het pand geheel nieuw ingedeeld. Dit plan is op enkele punten gewijzigd uitgevoerd.

N.B. Een bezoek aan het pand heeft niet plaatsgevonden.

Vervolgvel

1

OMSCHRIJVING VAN HET MONUMENT

Geheel wit geschilderde vier traveeën brede gevel. Hessenberg 13-15 bestaat in principe uit twee bouwvolumes, aan de linkerzijde de gevel van het voormalige magazijn en rechts daarvan de gevel van een drie traveeën tellende woonhuisgevel. De gevel sluit aan de bovenzijde af met een vlak gepleisterd fries met een zware houten kroonlijst. Direct boven de kroonlijst staan twee eenvoudige dakkapellen met een flauwhellend zadeldak. De dakkapellen hebben dubbele naar binnen draaiende 2-ruits ramen. Hessenberg 15 en het voorste deel van Hessenberg 13 hebben één dwarsgeplaatst zadeldak en het achterste gedeelte van Hessenberg 13 heeft een tegen dit zadeldak oplopend schilddak. De kap alsook de dakkapellen zijn hoogstwaarschijnlijk vernieuwd en het dak is voorzien van antracietkleurige Tuile de Nord dakpannen. Het magazijn heeft een travee tellende gevel die ietwat risaleert ten opzichte van de woonhuisgevel aan de rechterzijde. De verdiepingshoogte reduceert per verdieping. De gevel is in metselwerk opgetrokken en heeft risalerende hoekpijlers op de begane grond. Deze wordt doorgezet, op de eerste verdieping, met geblokte hoeklisenen. Boven de gemetselde lekdorpel wordt deze bekroond met twee pilasters met verzonken paneel. Op de begane grond een grote opening, vroeger voor het opstellen van waren, thans ingevuld met een moderne pui. Op de eerste verdieping een getoogd stolpvenster met ontlastingsboog en sluitsteen. Het venster heeft een roedeverdeling van 2x2. Op de tweede verdieping eenzelfde stolpvenster met verdeling. De rechterzijgevel is geheel gepleisterd en valt gedeeltelijk weg achter de tegen deze gevel gebouwde garageboxen. Geheel rechts heeft de gevel een risaliet, welke één geheel vormt met de risaliet links in de voorgevel. Ter hoogte van de verschillende balklagen zijn de nodige gevelankers zichtbaar, waarbij het voorste deel Y-ankers heeft en het achterste deel staafankers. Verspreid over de verschillende bouwlagen zijn enkele rondboog-, segmentboog- en rechthoekige vensteropeningen met, deels moderne, houten kozijnen met moderne ramen aangebracht. Het linker deel van de gevel sluit af met een eenvoudige moderne gootlijst. Het drie traveeën tellende woonhuis heeft een symmetrisch ingedeelde voorgevel. De gehele gevel is opgetrokken in metselwerk, thans geschilderd, met een gestuukte plint en een gestuukte lijst om de deurpartij. Direct boven het maaiveld hebben de buitenste twee traveeën een dichtgezet segmentboog kelderlicht. De eerste bouwlaag heeft in de middelste travee een segmentboogdeuropening met gepleisterde omlijsting. Het oorspronkelijke houten deurkozijn met bovenlicht heeft geen deur en bovenlicht meer, maar biedt toegang tot een portaal. In de beide zijwanden en de achterwand van dit portaal zijn moderne toegangsdeuren aangebracht, die de verschillende woningen ontsluiten. De gevelopeningen naast de entree hebben getoogde T-vensters met stenen lekdorpels en een gemetselde ontlastingsboog met sluitsteen. Drie van dezelfde vensters vindt men ook op de eerste verdieping, echter is de middelste hier een blindraam.

WAARDERING

De Hessenberg 13-15 is een goed voorbeeld van een laat negentiende -eeuwse magazijn/woning en valt op door de combinatie van metselwerk en stenen risalerende ingangspartij. Mede door de vermoedelijke oudere kern, heeft het voormalige magazijn betekenis als onderdeel van de historisch gegroeide binnenstad van Nijmegen. Daarnaast heeft het enige zeldzaamheidswaarde verkregen als een van de weinige vooroorlogse panden die nu nog op de Hessenberg staan. Het pand vertegenwoordigt tevens cultuurhistorische waarde als pakhuis dat ten dienste stond aan kruidenier Hulsteijn uit de Lange Hezelstraat en dus als uiting van de groeiende welvaart die plaatsvond na de industriële revolutie.

Vervolgvel

2

Bronnen:

<http://documentatie.org/>

<https://app4.nijmegen.nl/dgd2>

<https://regionaalarchiefnijmegen.nl/collecties/beeldbank>

Kruidenier, M., werken langs de Waal; industrieel erfgoed in Nijmegen, Nijmegen 2016.

Tummer, T., Architectuur in Nijmegen: een overzicht van architectuur en stedenbouw vanaf 1900, Bussum 1994.

Verhoeven, D., De Canon van Nijmegen, Nijmegen 2009.

Kadastrale tenaamstelling	gegevens september 2022
Kadastrale aanduiding	NMG00
Gemeente:	Nijmegen
Sectie:	C
Nummer(s):	7956

foto's op vervolgblad

Vervolgvel

3

De twee panden omstreeks 1975. Bron: Regionaal Archief Nijmegen.

Vervolgvel

4

Zijkant van het pand aan de Hessenberg omstreeks 1975. Bron: Regionaal Archief Nijmegen.

Vervolgvel

5

Voorgevel van Hessenberg 13-15. Bron: Gelders Genootschap

Vervolgvel

6

Zijgevel van Hessenberg 13-15. Bron: Gelders Genootschap.

Monumentenregister Nijmegen

Hessenberg 13-15, ID-code 2973

